

REDACTOR!
DR. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ—JUDEȚUL ALBA DE JOS

MANUSCRISELE NU SE
— INAPOIAZĂ. —

Unitatea

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 50 Lei

Pe 6 luni . . . 26 Lei

Pe 3 luni . . . 14 Lei

Numărul 1 Leu

Pentru inserate se plătește 2 lei de șir garmond. La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate.

O biruință a școlilor noastre

— Prestații extraordinare din prilejul serbărilor de 3/15 Maiu — Atitudinea intransigentă a mitropolitului Vasile în chestia școlară — Asigurările serbătorești ale ministrului cultelor —

de *Dr. Alexandru Rusu*, profesor al academiei teologice.

Asemănând serbările dela 3/15 Maiu ale Blajului cu acelea ale măiestrului Dima dela Cluj, un organ de publicitate ține să constate, că ele au fost „un fericit prilej de înălțare sufletească, desmițând supărarea unor pesimiști, că între Ardeal și celelalte provincii ar exista motive de separare sufletească”. Prezența elevilor atâtor licee dela București și Ploești, cari pe „Câmpia libertății” au adus prinosul lor de recunoștință marilor figuri istorice, alături de cei din centrele Ardealului, este, după dânsul, o dovadă sigură, că „patrimoniul culturii românești este de domeniu comun”, constituind „garanția de viitor a neamului nostru”.

Alții, la rândul lor, caută și găsesc în evenimentele petrecute de curând la Blaj momente de ordin politic. Întâlnirea dlui ministru Banu, purtătorul de cuvânt al unei politici de apropiere a partidului și guvernului liberal de partidul național ardelean, cu d. Alexandru Vaida, li-se pare acestora a nu fi fost numai întâmplătoare și în schimbul de idei, făcut cu o atât de largă publicitate și în mijlocul unor serbări culturale atât de înălțătoare, multă lume este înclinată să vadă un bun început pentru potolirea frecărilor politice, înăsprite prin alegerile parlamentare din urmă.

* * *

Vor fi având dreptate și unii și alții. Dar, după părerea noastră, adevărata importanță și semnificație a serbărilor dela Blaj este a se căuta cu totul aiurea, și anume în biruința câștigată de școlile noastre, pe care un organ de publicitate a știut s'o numească foarte nimerit: „Proba de foc a școlilor Blajului”.

Și într'adevăr, Blajul și întreagă biserica noastră duce de ani de zile o stăruitoare și povarnică luptă pentru școlile sale, și în rândul întâiu desigur chiar pentru școlile din Blaj. Neînțelegând să renunțe la aceste școli, cari sunt mândria trecutului său, dar în aceeași vreme și cel mai prețios razim din viitor al misiunii sale primordiale, biserica noastră a dovedit, cu nenumărate prilejuri, că este gata să infrunte tendințele de statificare ale guvernelor românești cu aceeași îndârjire, ca și pe acelea ale guvernelor stăpânirii maghiare.

În scopul acesta s'au trimis guvernului memorii peste memorii, și protestele cari veneau să înfiereze cunoscutele măsuri de „statificare pe loc”, ori harababura provocată mai nou prin măsurile nenorocite luate de guvernul actual — numai pentru școlile românești! —

sunt ținute în termeni, cari nu pot să lase nici o îndoială asupra adevăratelor intenții ale bisericii. *Sinoadele eparhiale din anul trecut au spus-o lămurit, că biserica nu va ceda cu nici un preț în punctul acesta.* Și dacă cu prilejul întronizării sale recente, Preasfințitul Valeriu dela Oradea-Mare a ținut să accentueze de nou, că „socotește chestiunea școlară o chestiune vitală a bisericii, privitor la care nu vrea să știe de nici o tranșacție” înseamnă, că arhieriei noastre stau neclintiți pe punctul de vedere preconizat cu atâta însuflețire de clerul întregii noastre provincii bisericești.

O hotărâtoare dovadă pentru aceasta este și *atitudinea fățișă și intransigentă a Înalt Preasfințitului mitropolit Vasile*, manifestată pas de pas și cu deosebită putere în cursul serbărilor noastre. Incepând cu primul său cuvânt, rostit în ziua de Duminecă, la banchetul dat în cinstea profesorilor oaspeți, și până la accentele de o eroică duiosie din sara concertului, când, în mijlocul unei furturi de aplauze, a declarat, că *pentru școlile sale e gata să cerșească din colibă în colibă*, „marele mitropolit al Blajului”, cum l-a numit atunci d. Banu, a arătat lumii întregi, că scaunul arhieresc al unui Inocențiu Klein și Grigorie Maior, se resimte de puterea aceluiaș convingeri și atitudini, cari pentru lucruri ce nu admit târguială, sunt gata și la jertfele cele mai mari. Ca și postelnicul arhieriu Petru Pavel Aron, întemeietorul din 1754 al școlilor din Blaj, și fiind de altfel în nota tradiției tuturor înaintașilor săi în scaun, mitropolitul Vasile s'a declarat gata să jertfească totul și să-și tragă — dacă lipsa va cere — chiar dela gură, dar școlile înființate și susținute cu sforțări atât de uriașe, vor trebui să rămână „așa cum sunt”, *sub oblăduirea bisericii*, ori atunci mai curând să dispară.

Dar se pare, că la împlinirea acestor făgăduite solemne nu va trebui să se ajungă. Cuvintele dlui Banu, ministrul cultelor, prin cari a ținut să răspundă părintelui mitropolit, spuneau că ar fi „o rușine națională”, și chiar ultima dintre rușini, ca statul român să nu dea tot concursul său, pentru ca școlile Blajului să-și poată continua, neturburat și la adăpost de orice griji materiale, înalta misiune, pe care au îndeplinit-o și până acum cu atâta zel și devotament. „Până când va exista o conștiință românească în aceia, cari conduc azi, ori vor conduce de azi înainte, destinele țării ro-

mâne, este cu totul inadmisibil, spune d. ministru, ca mitropolitul Blajului să se poată gândi măcar la umilința unei cerșitorii pentru a salva existența unui focar de cultură românească, cum sunt școlile din Blaj”. Și dacă d. ministru va căuta să valideze aceste convingeri ale sale, după cum a promis, și în fața colegilor săi din guvern, ne vom găsi probabil foarte curând în fața unei schimbări de front, în ce privește atitudinea acestuia față de școlile noastre confesionale. Angajamentul luat în fața mulțimei, care a știut să răsplătească, cu aplauze atât de bogate, enunțările categorice ale dlui Banu, este pentru noi un temei de bună nădejde, că situația precară și cu totul insuportabilă, în care s'au găsit până acum școlile noastre, va lua o nouă înfățișare, așa după cum o cer marile interese ale țării.

* * *

Serbările recente din Blaj, al căror chiag a fost prestațiile într'adevăr superioare ale bătrânelor noastre școli, pline totuși de atâta putere tinerească, au fost remarcate de întreagă presa română. Și dacă este adevărat, că cultul Blajului istoric a existat și până acum în mintea și inima tuturor fiilor buni ai neamului nostru, ne place să credem, că curentul mai nou, ce s'a produs, chiar prin aceste serbări, pentru dânsul, va ști să impună de acum și celorlalți respectul cuvenit unor tradiții atât de glorioase, și asta nu atât pentru gloria trecutului, cât mai vărtos pentru *spiritul genuin românesc și adânc creștin*, care și azi sălășluiește în cuprinsul Blajului nostru și a școlilor sale.

Aici zace adevărata importanță a serbărilor noastre dela 3/15 Maiu. Prin ele școlile noastre au câștigat o biruință din cele mai hotărâtoare pentru viitorul bisericii și neamului nostru. Este o biruință câștigată prin perseveranță și lupte cari n'au fost ușoare. Și de aceea nime nu ne va putea lua în nume de rău, dacă vom căuta să exploatăm această biruință cu orice prilej. Avem chiar datoria s'o facem și oricine se va dovedi nepriceput, neglijent ori chiar și numai nepăsător în această direcție păcătuiește împotriva bisericii sale.

Pentru a veni în sprijinul acestei idei, vom încresta deci în cele următoare, pe cât ne îngăduie spațiul, toate momentele mai însemnate ale acestor serbări cu adevărat epocale pentru întreagă biserica noastră.

* * *

Ziua I: Duminecă 14 Maiu.

— Sosirea oaspeților — Vizitarea monumentelor — Discursuri importante —
— Producțiile școlare. —

Pregătirile.

Cu toate pregătirile de mai înainte, Sâmbăta din ajunul serbărilor a dat diferitelor comitete de organizare, conduse de directorii școlilor noastre, o muncă din cele mai grele. Era ziua când trebuiau să se iee ultimele dispoziții, pentruca totul să meargă strună, când trebuia să se vadă dacă măsurile luate anterior erau, ori nu, executate; era ziua când încă tot mai veneau anunțări de participare a celor cari nu mai puteau fi vestiți să rămână acasă, și așa este ușor de înțeles, că ziua de 13 Maiu n'a fost pentru Blăjeni o zi de odihnă. Pretutindenea o muncă din cele mai febrile. Unii împletesc cununi și ghirlande în fața catedralei și a institutelor din jurul acesteia; alții alegă la gară pentru a-i face podoaba convenită unui loc de primire, care face prima impresie; fetițele lucrează grăbit la butoanele tricolore cu inscripția de 3/15 Maiu; cei mai mulți se îngrijesc de aranjarea localurilor cari aveau să adăpostească sutele de elevi și eleve anunțate, iar tipografia care abia mântuise »Călăuza Blajului«, vărsa mereu până noaptea târziu tipăriturile cari nu se mai puteau face ca mâine. Dacă mai amintim apoi și măsurile luate de administrația comunei pentru curățirea radicală a pieței și străzilor Blajului, credem a fi spus aproape tot ce poate să ne dea o iconă a acestei zile de muncă pregătitoare de praznic.

Sosirea oaspeților.

La ceasurile 21 de seara se întâlnesc la Blaj persoanele de cătră Brașov și Teiuș și cea mai mare parte a oaspeților avea să sosească atunci. Nu e deci nici o mirare, dacă afară de comitetul de primire și afară de cohorta isteștilor »Cercetași«, cari poartă cu mândrie numele celui ce a fost pentru 3/15 Maiu 1848 Simeon Bărnuțiu, gara e plină și de alt public blăjan, venit să întimpe cu frățescă căldură pe cei ce veneau să ne vadă. La sosirea trenurilor, într'o clipită gara e tixită de lume, eum nu s'a mai văzut dela marile serbări jubulare ale Asociațiunii din 1911. Ce-i drept, este o lume mai mărunță, de elevi și eleve, sosită din toate părțile țării, dar o lume neasemănat mai gălăgioasă, care în drumul său spre adăpostul de noapte a răscolit binișor tăcerea din alte zile a Blajului nostru.

Școlile cari au participat.

Dupăcum spuneam și în numărul trecut, Blajul a avut Duminecă și Luni între zidurile sale circa 1000 de elevi străini și peste 100 de profesori. Din vechiul regat au ținut să fie reprezentate 4 licee din București (»Gheorghe Lazar«, »Gheorghe Șincai«, »Sf. Sava« și »Mihaiu Viteazul«), și liceul »Sf. Petru și Pavel« din Ploești, cu un număr de aproape 150 elevi și vre-o 15 profesori. Dintre școlile ardelenne au participat următoarele: Liceele »Gheorghe Barițiu« din Cluj (3 prof. 30 elevi), »Regele Ferdinand« din Turda (3 prof. 30 elevi), »Al. Papiu Ilarian« din Târgul-Murăș (3 prof. 22 elevi), »Petru Maior« din Gherla (2 prof. 12 elevi), »Andrei Murășan« din Dej (2 prof. 23 elevi), »Gheorghe Șincai« din Baia-mare (1 prof. 24 elevi), »Dragoș-Vodă« din Sighetul-Maramurăș (2 prof. 30 elevi), »Simeon Bărnuțiu« din Șimleu (2 prof. 15 elevi), »Mihaiu Viteazul« din Alba-Iulia (3 prof. 30 elevi), »Decebal« din Deva (2 prof. 14 elevi), »Aurel Vlaicu« din Orăștie (4 prof. 30 elevi) și »Timotei Cipariu« din Ibașfalău (5 prof. 110 elevi). Au mai venit apoi »Școala normală de fete« și »Școala de

arte și meserii« din Cluj, Liceul »Domnița Elena« din Sighet și școlile medii de fete din Sighetsoara, Sânmărtin, Turda, Orăștie și Sebeșul săsesc.

Alți oaspeți.

Este desigur cu neputință să-i prindem pe toți în aceste coloane. Și dacă amintim, că intelectualii din satele și orașele din apropiere s'au prezentat în număr aproape complet, ajunge dacă mai încreștăm aici numele câtorva fruntași ai vieții noastre publice, a căror prezență au ridicat mult nivelul serbărilor noastre. Intre aceștia amintim în locul întâiu pe d. C. Banu, ministrul cultelor și artelor, pe d. Alexandru Vaida-Voevod fost prim-ministru și pe d. Mihaiu Popovici fost ministru. Universitatea din Cluj ne-a trimis pe dd profesori Marin Ștefănescu, I. Grințescu, Al. Borza, Augustin Maior și Emil Hățiegan. În numele »Asociației« reprezentată de altfel prin vicepreședintele ei (păr. mitropolit Vasile) și prin d. I. F. Negruțiu, a venit și secretarul ei literar d. Ioan Georgescu. Mai însemnăm pe dd. deputați Simeon Nemeș și Dumitru Manu, pe senatorul Ștefan Pop, pe dd. coloneli

Discursuri importante la banchet.

Pentru profesorii, cari au însoțit pe elevii veniți din toate părțile țării, s'a dat Duminecă un banchet din partea profesorilor Blajului, fiind invitat și păr. mitropolit Vasile, împreună cu oaspele său d. ministru Banu. Cu prilejul acesta s'au ținut mai multe toaste, dintre cari unele foarte importante. Seria lor a deschis-o directorul școlii noastre normale de învățatori păr. Ioan F. Negruțiu, care amintind de M. S. Regele, grație înțelepciunii probate și energiei fără de seamă a căruia putem azi sărbători acest praznic, salută în numele profesorilor blăjeni pe d. ministru al cultelor și pe colegii, cari au ținut să ne facă onoarea unei atât de prețioase vizite.

Cuvântul mitropolitului.

Se ridică apoi păr. mitropolit Vasile, pentru a reînvia trecutul școlilor noastre, patronate cu nespusă grijă și dragoste de toți antecesorii săi, în frunte cu fericitul Petru Pavel Aron, care le-a deschis la 1754. Până la începutul stăpânirii românești dela sfârșitul anului 1918, școlile Blajului au vărsat asupra pământului locuit de Români peste 70.000 mii de cărțurari, dintre cari majoritatea absolută (40.895 de tineri) revine celui mai vechiu institut al Blajului: liceul de băeți. Dar poate și mai important decât acest număr, este faptul indiscutabil, că *elvi de ori-când ai Blajului român și creștin au știut să ducă în viața poporului nostru acele înalte concepții, pe urma cărora sufletul românesc al Ardealului n'a putut fi molipsit de miasmele nici unui curent distrugător.* Blajul a dat caractere și mitropolitul invită pe toți să se inspire, spre folosul neamului și al țării, de ideile mari și sănătoase cari străjuiesc și azi asupra școlilor noastre.

Răspunsul ministrului Banu.

Venit la Blaj pentru »a înghinția în fața mozmintelor sfinte, din adâncul cărora se înalță vocile celor cari au călăuzit un neam pe cărarea desvoltării și menirii lui«, d. Banu socotește »rezistența morală«, intruchipată în biserica reprezentată prin păr. mitropolit ca »o stâncă de granit«, de aceeași importanță pentru viitorul neamului nostru ca și cealaltă stâncă: M. S. Regele. A venit la Blaj ca reprezentant al guvernului, pentruca să ne asigure, că »gu-

Bădulescu și Smeu, pe prefectul Camil Velican și subprefectul Basil Ciura și pe dd. Voicu Nițescu, C. Arghirescu, Z. Păclișanu, S. Tămaș, Gavr. Todica, G. German, Sev. Erdeli, Dr. Florian și P. Morușea. Tot aici amintim pe reprezentanții presii în persoana domnilor N. Dascovici (»Dacia«), L. Paukerov (»Lupta« și »Patria«), V. Iosif și I. Brotea (»Gazeta Trans.«), D. Tomescu și I. Paleologu (»Infrățirea«). »Adevărul« și »Dimineța« s'a reprezentat prin corespondenții săi din loc.

Duminecă înainte de masă.

În dimineța zilei de Duminecă Blajul nostru liniștit de altădată a fost un adevărat furnicar. Încă înainte de liturghie se puteau vedea pretutindeni cete de elevi neastâmpărați și setoși de a cunoaște cât mai amănunțit și cât mai deaproape tot ce poate să ofere pământul istoric al Blajului. În punctul acesta a fost de neprețuit ajutor minunata broșură a dlui prof. Al. Lupeanu: *Călăuza Blajului*, care orientează pe oricine, fără orice conducător și poate chiar mai bine decât acesta, asupra tuturor lucrurilor de văzut și a atătora, cari nu pot să se vadă. Cu toate acestea grupurile de elevi și eleve sunt întimpinați pretutindeni (la Museele liceului de băeți, la Curtea mitropolitană, la Biblioteca centrală șcl.) din partea profesorilor localnici, tot atâtea călăuze vii ale Blajului.

vernul M. S. Regelui înțelege și prețuște la justă valoare toate eforturile și sacrificiile făcute în trecut«, și pentruca să ne asigure, că acest guvern înțelege să ne dea pe viitor tot concursul »pentruca interesele neamului și ale bisericii să poată fi servite cu aceeași răvnă ca și până acum«. Ca român a venit la Blaj, ca să învețe. Am venit aici, a spus d. Banu, ca să învățăm cum se jertfește cineva pentru dragostea și salvarea unui neam, ca să învățăm cum o credință nu se pierde, ca să învățăm cum se speră, și cum, în cele din urmă, se învinge«. Și putem să facem aceasta, pentruca »Blajul este viața din plin, intensă, este viața care niciodată nu se sfârșește, care a întreținut sentimentul național al neamului nostru. Din biserica Blajului, de pe amvonul acestei biserici au pornit toate impulsunile mari naționale. Aici s'au concentrat în vremuri de urgie toate aspirațiunile de viitor«. Și misiunea lui nu s'a sfârșit! Contra materialismului ridicat la suprafață de valurile murdare ale războiului, neamul nostru va trebui să găsească și pe viitor aici la Blaj o credință de mântuire«. Inchină în cinstea acestei opere din viitor a școlilor Blajului.

Alte toaste.

În mijlocul unei însuflețiri din cele mai alese provocate de cuvintele elogioase ce s'au adus la adresa bisericii și școlilor Blajului, s'au mai ținut și alte toaste. Prof. Dr. I. Colțar a beat în sănătatea reprezentanților presei, pentru care tot oamemii Blajului (Gh. Barițiu și A. Murășanu) au dat primele indemnuri; păr. canonic Dr. I. Balan închină pentru armată, în numele căreia răspunde Col. Bădulescu, președintele »Federației sportive«, promițând că nu se va odihni, până face din acest Blaj un centru de adevărate »jocuri olimpice«. În numele profesorilor străini a răspuns cu căldură senatorul Ștefan Pop, directorul liceului »Sf. Sava« din București.

Serbările de după masă.

După amiaza zilei de Duminecă a fost rezervată pentru producțiile și jocurile tinerimii. Favorizate de un timp cât se poate mai potrivit, ele s'au desfășurat în fața unui public imens, în frunte cu păr. mitropolit și d. ministru, într'o ordine desăvârșită. Afară de producțiile minunate

ale liceelor din Blaj, dintre cari au plăcut cu deosebire mișcările libere ale elevilor conduse de profesoara Maria Nemeș, s'au mai putut vedea și admira prestațiile frumoase și jocurile pline de putere tinerească ale liceelor din București (»sf. Șava« și »Gh. Șincai«), Ploești, Alba-Iulia, Orăștie și Turda, precum și acelea

ale »Școlii normale de învățătoare« din Cluj. Până sara târziu, când s'a început Concertul dat pentru elevi, piața Blajului a fost plină de lume și de chiotul de bucurie și însuflețire ale atâtor tineri, veniți să se cunoască și înfrățescă pe pământul, botezat după marele arhieru-mucenic Inochentie Klein.

Ziua II: Luni 3/15 Maiu.

Liturghia pontificală — Conductul festiv — Festivalul dela „Piatra” — In „Panteonul” Blajului — Alte discursuri — Concertul festiv.

Ceriu ne-o favorizat în chip deosebit, pentru că Luni în ziua marelui praznic am avut o zi atât de frumoasă, cum nici de o lună n'a mai fost alta. De pe fețele tuturor se poate citi mulțumirea adâncă, și când văzduhul a fost străbătut de dangătul clopotului de sărbătoare al catedralei, un fior de înaltă bucurie a pătruns în inimile tuturor, cari grăbeau să prindă un loc la

Liturghia pontificală.

Cu mare asistență de 12 preoți slujește însuș mitropolitul Vasile. Corul e ținut bine de tineret și public din Blaj, sub conducerea dlui profesor Eugen Hopârteanu, care direct pentru acest prilej a instruit și frumoasa priceasă: „Ochiul inimii mele”. După evanghelia a predicat părintele mitropolit Vasile, adresându-se cu deosebire tinerimei, indemnându-o „să-și aducă aminte de mai marii săi și... să le păzească credința”. A arătat apoi importanța școlilor din Blaj pentru întreg neamul româ-

Festivalul dela „Piatra Libertății”.

Încă înainte de a se începe festivalul sosește prin văzduh solia armatei, adusă pe avionul locotenentului Bădescu, ale cărui sboruri intraripate înalță în slavă sufletele întregii asistențe, care descoperindu-se întonează „Imnul regal”.

Discursul festiv.

L-a ținut păr. Dr. Ioan Coltor, profesor al academiei de teologie. Reînviind în cuvinte pline de multă poezie evenimentele de acum 74 de ani, păr. Coltor insistă asupra spiritului Blajului descătușat din robia oricărei iobăgii, care și în mijlocul celor mai aprige persecuții maghiare a știut să prăznuiască, an de an, măcar cu câte un drapel treicolor atârnat pe vârful vre-unui stejar, ori așezat pe vre-o luntre de-asupra „Chereteului”, ziua memorabilă de 3/15 ani a învierii noastre naționale. Programul cuprins în pronunțământul de atunci este un program desăvârșit, care se potrivește și zilelor noastre. Indeamnă deci tinerimea să învețe din pildelă marilor luptători pentru lumină, libertate și dreptate, căutând pe toate căile promovarea intereselor vitale ale neamului și ale țării iubite.

Alte cuvântări.

Afară de program, vorbește înainte de toate d. ministru Banu. Încălzit de curățenia sentimentelor celor ce se găseau adunați în jurul unei relicvii atât de prețioase ca „Piatra Libertății”, și însuflețit de măreția amintirilor trecute, ministrul decretează două premii: unul de 5000 Lei pentru cel mai vrednic dintre clericii absolvenți al seminarului din Blaj, și altul constătător dintr'un obiect de artă, dat în păstrarea mitropolitului, care an de an va trece școlarilor cari se vor distinge în prilejul acestei zile de praznic. Apreciind apoi în avântate cuvinte importanța covârșitoare a împlinirii vizului moșilor și părinților, indeamnă tinerimea școlară ca „an de an să vină aci la Blaj, ca la Ierusalimul reînvierii noastre naționale,

nesc, preconizând cu tărie cuvântul, că „Blajul și biserica lui va trebui să-și păstreze și pe viitor această comoară, ori apoi mai curând să dispară”.

Conductul festiv.

Imediat după sf. liturghie s'a pornit conductul festiv spre „Câmpia libertății”, unde avea să se țină principala serbare a zilei. Mai bine de o jumătate de ceas au defilat aici în fața publicului ales, care privea de pe balustrada catedralei, elevii tuturor școlilor, cari păseau cu mândrie în sunetul fanfarei dela Brăteiu. După ei se înșirua mulțimea imensă a tuturor satelor din împrejurime, având în frunte un grup de 15 călăreți, îmbrăcați și înarmați ca în 1848, reprezentând pe Avram Iancu și Buteanu, cari vin la adunarea dela Blaj în mijlocul lăncerilor săi neînfricați. Câteva cară alegorice întregesc minunat tabloul acesta, executat după indicațiile profesorului de istorie Al. Lupeanu.

pentru a se închina în fața mormintelor sfinte din pământul Blajului”. În aceeași ordine de idei vorbește apoi d. Mihai Popovici, aducând în numele vechilor luptători ardeleni din partidul național tributul de recunoștință și admirație către toți aceia cari au contribuit la înfăptuirea minunată a întregirii neamului, plămădită pe această câmpie istorică a Blajului. Un cuvânt animat de frumoase sentimente a mai rostit și d. Marin Ștefănescu, profesorul universitar dela Cluj, insistând asupra înfrățirii tuturor puterilor reale ale neamului în vederea finte comune, pe care o urmărim cu toții. Clericul Victor Pop reînvie apoi una din cele mai frumoase părți a cuvântării din 48 a marelui Bărnuțiu, după care întregă asistența cântă, cu multă căldură, imnul redeșteptării noastre naționale.

In „Panteonul” Blajului.

O pioasă datorie se îndeplinește apoi în cimitirul bisericii parohiale, unde profesorul secundar Ștefan Pop face panegericul însuflețit al eroilor dela 1848. „Făcând amintirea lor din neam în neam, a spus d. Pop, o lăsăm ca o pildă pentru tinerele odrasle ale României mari, ca să se întărească în credință neclintită pentru țară și neam”. Corul teologilor întonează apoi cu putere minunata cântare de A. Bena: „Românul”, ale cărei acorduri planau încă deasupra mormintelor scumpe, când lumea plecase la masă.

Banchetul dela mitropolie.

În vreme ce sătenii veniți la serbare au încins în piața din fața catedralei o mare horă românească, cei mai distinși oaspeți ai Blajului sunt întruniți la mitropolie, unde prefectul județan Camil Velican a găsit prilejul de a saluta în numele administrației pe marele patron al serbărilor de azi (mitropolitul) și pe înaltul oaspe al Blajului, pe d. ministru Banu. Seria toastelor a deschis-o aici înalt Preasfințitul mitropolit Vasile, arătând potriveala ce este în

faptul, că biserica dorește să aibă cuvânt hotărâtor asupra învățământului. Închină pentru d. ministru al cultelor, care a ținut să vină la serbările noastre. În răspunsul său d. Banu arată fericirea ce-l stăpânește în aceste momente, când după cunoștințele câștigate despre Blaj din studiu și lectură, a putut să trăiască în sfârșit două zile întregi în mijlocul acestui „Ierusalim al românismului”. Păr. episcop Nicolescu al Lugojului, relevând calitățile rasei latine, căreia aparținem, în parte și după credință, ridică apoi un pahar în cinstea celor ce fac cununa mesei, în frunte cu fostul prim-ministru al țării, d. Alexandru Vaida-Voevod, sosit abea de curând. La acest salut, d. Vaida răspunde făcând o apreciere mai lungă a mișcării de eliberare națională dela 1848. De atunci încoace n'am mai fost iobagi, ci liberi, mai așteptam doar momentul să facem unirea, pe care am făcut-o la Alba-Iulia la anul 1918. Arată apoi, care este adevăratul înțeles al „ardelenismului” partidului național, reușind a câștiga pentru acest „regionalism” și adesiunea ministrului liberal prezent. Mai vorbește d. Marin Ștefănescu, accentuând de nou unirea și înțelegerea, pe care atât de frumos au servit-o azi și d. Vaida și d. Banu. Seria toastelor s'a încheiat prin cuvintele păr. Coltor, care dorește, ca pe urma atâtor cuvinte frumoase, Blajul să nu se trezească pe urmă, că „a căzut jertfă împăcării lui Irod cu Pilat”.

Concertul.

Când s'a ridicat banchetul era deja vremea concertului, așa că oaspeții au grăbit numai decât în sala de gimnastică a liceului, unde publicul asaltase formal pe ceice nu mai puteau satisface cererii de bilete. Cei mai mulți dintre Blăjeni de fapt au trebuit să asculte numai din curte, rămânând ca pentru ei să se repete programul întreg cu prilejul serbărilor de 10 Maiu. Afară de unul — un Puturiiu românesc de A. Popoviciu, cântat pe 6 voci, care a fost dirijat de d. prof. Eugen Hopârteanu —, toate punctele concertului le-a condus cu rară dexteritate și un simț artistic deosebit d. prof. Heinz Helmann, fiind pe urmă felicitat cu căldură din partea dlui ministru al artelor, care i-a făgăduit exoperarea unei frumoase distincții dela M. S. Regele. Toate punctele concertului au fost bine reușite și dacă opera lui Iacob Mureșanu „Brancoveanu Constantin” a impus cu puterea orhestrației desăvârșite, care însoțea ensemblul coral, slăbit pe alocurea prin o ușoară indispoziție a baritonului Marta, în schimb „Primăvara”, compoziția proprie a profesorului dirigent, a ridicat toate inimile în sferile senine ale unui înflorit Maiu artistic.

Acorduri finale.

Nu ne gândim aici la ultimul punct al programului concertului, la cunoscutul marș final „Turtucaia-Balcic” al măestrului Mureșanu, ci la acordul ce s'a produs pe chestiunea școlară între mitropolitul Blajului și ministrul Banu. La sfârșitul concertului, cel dintâiu s'a ridicat pentru a face o reprivire asupra serbărilor încheiate acum, și mulțumind elevilor pentru minunatele prestații, a ținut să accentueze cu multă tărie, că „pentru susținerea școlilor Blajului nu va cruța nici o jertfă, fiind gata să-și tragă și dela gură, și — dacă lipsa va cere — să umble și cu talerul, din colibă în colibă, pentru a strânge suma de lipsă”. În fața unor atari prestații și copleșit de tradiția seculară a Blajului se simte dator să o facă, și crede, că a avut datorința să vestească lumii mari de pe acum gândul acesta. Imediat s'a ridicat apoi d. Banu, pentru a spune, că este în cel mai desăvârșit acord cu I. Preasfințitul. „Păr. mitropolit, marele mitropolit al Blajului,

a spus d. Banu, *trebuie să-și scoată din mintea gândul, că în cuprinsul țării românești și până când la conducerea acestei țări va fi o conștiință românească, ar putea să ajungă cerșitor pentru susținerea școlilor din această Meccă a României...* A nu sprijini aceste școli cu ultimul efort de energie și jertfă ar fi o *rușine națională, cea mai din urmă dintre rușini*. O spune aceasta numai în numele său, dar este sigur, că Blajul va întâmpina la București aceeași bunăvoință și dragoste, pe care a știut să o stoarcă din inima dânsului.

Petrecerea de vară.

După cină s'a aranjat până în zori o frumoasă petrecere de vară, ale cărei bucurii au răsplătit din belșug ostenețele tuturor cari au contribuit la reușita serbărilor. Cea mai bună răsplată este însă rezultatul moral, care a făcut ca numele Blajului să fie purtat de nou cu mândrie dela un capăt al țării la altul.

Incheiem și noi cu cuvintele ministrului Banu: „*Trăiască în vecii vecilor și înflorească nemuritorul Blaj!*”.

Revistă bisericească.

În vizitația canonică, începută Sâmbăta trecută, Preasfințitul Iuliu al Gherlei este însoțit din partea părintelui canonic Dr. Petru Fabian și a profesorului de teologie Dr. George Bob. Înălții oaspeți sunt primiți pretutindeni cu deosebită bucurie și cu multă însuflețire.

Gazetele din București anunță, că la inițiativa ministerului cultelor de-a se înființa pe lângă universitatea din București o *facultate de teologie catolică*, ministerul instrucției va supune chestiunea comisiei de reformă a învățământului superior spre a-și da avizul. — S'a luat deci cea mai nimerită cale pentru ca această chestiune atât de importantă să poată fi amânată de nou... ad *calendas graecas*. Un lucru cel puțin pare sigur: La începutul noului an școlar nu vom avea încă facultatea noastră de teologie. Și dacă comisunile vor mai trebui să avizeze mult, vom ajunge probabil să aranjăm jubilee de argint, și poate de aur, în onoarea mișcării, de care se vede că poate să-și bată joc o lume întreagă.

A doua și a treia zi de Paști s'au ținut *mişuni populare* foarte reușite în parohia Satu-lung (județul Satu-mare) din protopopiatul Mireșului. Ele au fost conduse de protopopul Ioan Coza, pe care l-au ajutat preoții din jur.

După cât știm „*pelegrinajul euharistic al tuturor catolicilor din România mare*, plănuț de „comitetul central” din București și care avea să pornească ieri, s'a contramandat pe motiv, că „în Roma nu ar fi loc și pentru Români”. Se vede, că aranjându-se lucrurile în stil prea mare și în cadre deosebit de largi s'a anunțat un număr atât de mare, încât Roma nu mai putea să-i cuprindă. Și atunci ne gândim, că dacă încercăm o participare în stic mai mic, numai din biserica română unită, cum preconizasem, eram desigur mai puțini, dar pentru atâția s'ar fi găsit poate vre-un locșor, măcar în jurul bisericești noastre părăsite din piața Delle Copelle. Așa însă, dorind să îmbucăm prea mult, ne-am trezit cu nimica. — O experiență și o învățătură mai mult! Numai de ne-ar fi de folos!

„L' Osservatore Romano” anunță de nou o *audiență la Papa a dlui Pennescu*, ministrul nostru pe lângă Vatican. Se crede, că ea este în legătură cu biserica sf. Susana, menită să

ne fie cedată în schimbul anumitor recompensații pe cari guvernul român le poate acorda fără nici o greutate.

Din partea ortodoxilor sârbi și bulgari se vorbește în timpul din urmă tot mai stăruitor despre înființarea câte unei episcopii pe teritoriul român. Cea sârbă ar ființa la Timișoara, iar Bulgarii ar dori una în Dobrușa. Impotriva lor nu se aude nici un glas din tabăra ortodoxismului român, dovadă că sunt mult mai bine venite decât bunăoară mișcarea noastră pentru înființarea unei noue episcopii la Baia-mare, ori Sighet. Și asta din curat naționalism!

Într'o conferință ținută de curând la Roma, patriarhul Barlassina din Ierusalim a desvălit în fața unei numeroase asistențe, situația intolerabilă pe care a creat-o *mișcarea sionistă* tuturor confesiunilor din Palestina. După părerea lui sionismul se îndreaptă cu deosebire contra bisericii catolice, fără a cruța însă pe ortodoxi ori măcar pe izrailiții conservativi. Se impune deci pornirea unei mari mișcări, care ar fi sprijinită din partea tuturor creștinilor orientali.

Cu deosebită pompă s'a serbat Dumineca trecută la Paris *amintirea eroinei naționale, fericita Ioana D'Arc*. Armata, oficialitatea și poporul întreg a încunjurat cu zecile de mii statuia fecioarei, preamărind virtuțile ei. Sara un cortegiu istoric și o retragere cu torțe a defilat în prezența arhiepiscopului de Paris.

Știri mărunte.

Personale. Marți, în 16 Maiu a sosit la Blaj, pentru a face o vizită părintelui mitropolit Vasile, pâr. *episcop Mailăth* dela Alba-Iulia. Preasfinția Sa s'a renințors încă în aceeași zi la reședință.

— P. V. Ordinariat arhidiecezan a numit de paroh și protopop al Brașovului pe pâr. *Mihail Hodârnu* din Doștat, iar de paroh și protopop la Aiud pe pâr. *Ioan Bucur* din Indol.

— Acelaș a mai numit de *comisari pentru examenele de religione la școlile medii* pe următorii: Ștefan Roșianu (Aiud), Iosif Arieșan (Abrud), Victor Ghergely (Gheorgheni), Ioan Pop (Huedin), Ioan Moldovan (Dieiosânmartin), Nicolae Togan (Sebeș), Gheorghe Simu (Sighetșoara), Dr. Victor Macaveiu (M.-Uioara) și Vasile Urzică (Zlatna).

Concurs. P. V. Ordinariat de Gherla publică, cu termenul de 31 Maiu, concurs la parohia *Turți* (prot. Turțului), iar cu termenul de 15 Iunie la parohia nou sistemizată din *Ceul Silvaniei*, menită a deveni sediul protopopiatului Oarța.

Căsătoria dela Belgrad a fost fixată definitiv pe ziua de 1 Iunie. La oficierea căsătoriei vor fi la Belgrad toți membrii familiilor noastre regale și princiare, însoțiți de dd. N. Mișu ministrul și d. general Paul Angelescu mareșalul palatului, de doi adjutanți regali și și două doamne de onoare. Guvernul va fi reprezentat prin d. prim ministru și doi colegi din minister, probabil dd. Duca și Mărdărescu.

O serbare culturală. Dumineca trecută s'a ținut la Hordou, satul de naștere al poetului *Gheorghe Coșbuc*, o frumoasă serbare comemorativă, la care au participat mai multe școale din Cluj, în frunte cu d. Călugăreanu și alți profesori ai facultății de medicină, care a inițiat întreagă serbarea. Din prilejul acesta s'a pus pe casa unde s'a născut poetul următoarea inscripție: „Aici s'a născut Gheorghe Coșbuc, poetul țărănimii, marele meșter al graiului românesc”.

Iar din opera lui s'au gravat pe ea următoarele versuri: »O luptă e viața, deoi te luptă cu dragoste de ea, cu dor! Ori care-ar fi sfârșitul luptei, să stai luptând, căci este dator!».

Locale. Măine, Dumineca Orbului, va predica în catedrală Mons. *Dr. Izidor Marcu*, canonic și prelat papal; iar Joi, Înălțarea Domnului, pâr. canonic *Dr. Ioan Bălan*.

— Luni în 15 Maiu s'a ținut *convenirea colegială* a abiturienților liceului nostru de acum 20 ani (1902). Au participat 15 inși. Din prilejul acesta s'a făcut o colectă de peste 1300 Lei, care s'a vărsat în favorul Orfelinatlui dela Obreja, în loc de cunună pe mormântul regretatului profesor de clasă Emiliu Viciu și a colegilor morți.

Noua sesiune generală a Academiei române s'a desehis Lunia trecută sub prezența dlui D. Onciul. Din raportul dlui I. Negruzzi reiese, că anul trecut Academia a ținut 36 ședințe dintre cari 15 au fost publice. Școlile române dela Paris și Roma stau sub conducerei Academiei. Publicațiile obișnuite au fost împiedecate de greutatea financiară, Colecțiile s'au îmbogățit cu câteva mii de volume, cu colecția de monede dăruite de M. C. Sutz și cu diferite obiecte de artă. Academia a primit și număroase legate.

Un fond artistic. Din prilejul serbărilor de 3/15 Maiu, medicul Dr. Eugen Solomon din Blaj a luat inițiativa frumoasă a unei colecte publice pentru adunarea unui fond, din care să se editeze *memurițele opere ale regretatului maeștru Iacob Murdășianu*. La acest fond au contribuit până acum următorii: Dr. Eugen Solomon și Dr. Em. Doctor *câte 500 Lei*; Dr. Al. Măcelar, Dr. Ioan Sârbu, Dr. Ionel Pop, Dna Maria Vlăsa, Dr. Ioan Oltean. Dr. Alex. Fodor, Ioan Maior și Dr. Alexandru Rusu *câte 1000 Lei*. În total: suma de 18,000 Lei. O listă de subscriere este deschisă și la redacția acestui organ, care va publica toate contribuțiile.

† **Pâr. Arseniu Bunea**, viceprotopop onorar și secretar al Comitetului fondului școlar al fostului regiment român I. grănițesc, s'a stins în Sibiu la 14 Maiu în vârstă de 71 ani. Repausatul este un frate al regretatului canonic Dr. Augustin Bunea. Fie-i partea cu dreptii!

† **Pâr. Augustin Mosolygo**, paroh-protopopul onorar din Tetiș (eparhia Gherlei), s'a stins la 11 Maiu în anul 77 al vieții și 51 al preoției sale cinstite. Il deplâng număroase rudeni. Odihnească în pace!

Telefonul Unirii.

A. M. Popa Reghin. Regretăm foarte mult „confuzia” ce s'a produs pe urma »Telefonului» nostru din Nr. 18 adresat: »P. Reghin». Vă rugăm deci să credeți, că n'am intenționat-o și pentru a face o dovadă deplină declarăm, iată, că răspunsul nostru nu v'a privit pe Dvoastră.

S. Cluj. Că »comitetul central» a sfcilit-o deabinele o simte lumea întreagă, mai ales pe urma anunțului deghizat, că »o grupă (citește: de catolicii maghiari) totuși va merge la Roma, pe rizicul propriu». E o rușine ce s'a făcut și de aceea pe viitor va trebui să nu ne mai lăsăm purtați de oameni, cărora le lipsește simțul realității.

C. Năsăud. Aveți toată dreptatea. Cuvintele: »In dimineața zilei de 3 Maiu la Blaj oamenii s'au sculat mai de timpuriu, poate, decât altă dată» vreau să fie, poate, un spirit, dar este de prost gust și foarte rău plasat. Ce să facem însă: lumea-i cum este și nu după 40 de ani se poate schimba un om, și mai ales unul ca cel ce se complace în astfel de spirite.

H. Cojocna. Mulțumim de interes și vă rugăm să ne trimiteți articolul de care scrieți și pe urmă vom vedea în ce chip va putea fi utilizat. Cât pentru luptele de cari pomeniți, e bine să nu scăpăm din vedere un singur moment cuvintele Mântuitorului: »Îndrăniți, eu am biruit lumea».

N. Zaul de câmpie. Scrisoarea Dv. s'a transpus comitetului de acțiune a societății, al cărui comunicat, publicat în numărul trecut dă de altfel lămuriri precise asupra chestiunii.